

Býva dobrým zvykom úvodu začínať nejakým vhodným citátom, a preto som pri tejto príležitosti vybral jeden od fotografa Henri Cartiera Bressona, ktorý v rozhovore o fotografii raz uviedol: „Realita nám ponúka také bohatstvo, že si z neho musíme časť ukrojiť na mieste, zjednodušiť. Otázkou je, či vždy vyberieme to správne, čo by sme mali?“. V širšom zmysle sa tento citát týka aj práce poroty pri hodnotení a selektovaní fotografií regionálneho kola súťaže AMFO 2023 v Nitre. Ako porotcovia sme to nemali jednoduché, prác bolo značné množstvo, no súčasne boli aj na vysokej úrovni. Verím však, že sme vybrali najlepšie ako sme mohli.

Musím skonštatovať, že tento ročník súťaže bol výnimočne bohatý aj žánrovo. Nechýbali práce najmladších autorov a ani stálice Nitrianskeho fotografického amatérskeho sveta, ktorí preukázali svoju vyzretosť a vycibrené fotografické videnie. V neposlednom rade už len počet 345 súťažných fotografií hovorí za všetko. Dovedna sa v regióne Nitry zúčastnilo súťaže až 69 autorov a jedným dychom musím dodať, že v tomto prípade kvantita znamenala aj kvalitu. Súťažiaci poslali ucelené série fotografií, na ktorých bolo cítiť ich autorský rukopis a vycibrený zmysel pre kompozíciu, technickú kvalitu či detail. U mnohých autorov bol zrejmy posun v ich tvorbe. Vysokú úroveň prác pripisujem okrem iného aj tomu, že vo väčšine prípadov ide o fotoamatérov, ktorí na sebe dlhodobo pracujú na workshopoch, ako aj vo fotokluboch.

Žánrovo prevládala jednoznačne výtvarná fotografia, pričom autori využívali rozmanité techniky ako viacnásobná expozícia, koláž alebo pokročilé retuše v obrazových editoroch. Prakticky úplne absentovala reportáž alebo dokumentárna fotografia. Ide o náročné žánre a svoju úlohu tu istotne zohrala aj koronová izolácia, rušenie podujatí a lockdowny. Významným faktorom môže byť aj preferovanie výtvarnej, podľa niektorých autorov umeleckej fotografie porotami rôznych súťaží. Tohto dokumentárneho fotografického žánru sa dotkla len Marcela Vítusová, ktorá predstavila sériu záberov z vidieckeho hospodárstva s titulom „Sedliacky dvor“. Divadelnej fotografii sa zas venovala Ema Kollárová. Veľmi ma tiež potešili ojedinelé fotografie divokej prírody od mladej autorky Lucie Hořínekovej v kategórii samostatná fotografia do 15 rokov. Porota vybrala síce len jednu fotografiu dravca s lyrizujúcim podtitulom „V zajatí myšlienok“, no z pohľadu ojedinelosti žánru, ako aj technického prevedenia ide o hodnotný záber. Podobne naturalisticky poňal fotografie rosy a sedmokrások Kristián Ladunga, pekne čisto a bez prvoplánových estetizujúcich efektov. Experimentálne, aj keď v kategórii cykly a seriály, sa odprezentoval mladý autor Samuel Pivarčí, ktorý novátorským spôsobom vrstvil röntgenové snímky častí ľudského tela a spájal ich v transparentných vrstvách s oblečením a reálnymi fotkami ľudského tela.

Zaujímavým fenoménom v tomto ročníku AMFO bol nový žáner diptych. Z môjho pohľadu, a myslím, že rovnako aj z pohľadu ďalších porotcov, išlo o skvelý osvetový nápad uviesť takúto novú súťažnú kategóriu. Diptych vo fotografii považujeme my odborníci, učitelia, teoretici výtvarného umenia aj profesionálni fotografi za niečo samozrejmé, dobre známe, aj keď náročné a zaujímavé. Diptych obvykle vzniká napríklad spojením dvoch dokumentárnych záberov, ktoré boli nafotené s odstupom času a často na rozličných miestach. Samostatne tieto jednotlivé fotky nemajú hlbšiu myšlienku (samozrejme s výnimkou prác „majstrov“ alebo náhody) a až ich spojením vzniká pointa. Súťažiaci v AMFO zaslali do súťaže skôr série dvoch fotiek ako diptychy v pravom slova zmysle. Možno by bolo v budúcnosti vhodné usporiadať workshop so zameraním na diptych ako náročný a zaujímavý fotografický žáner. Zaujímavým dyptichom o márnosti a pomínutelnosti krásy, bohatstva a bytia ako takého je citlivo spracovaný diptych od Dominiky Ondíkovéj s názvom „Gýč“. Pôsobivou farebnou dvojicou je aj montáž a digitálna koláž od Sofie Šokovej z názvom Únik z reality 1. a 2.

Kategória experiment bola tiež na veľmi vysokej úrovni. Chcel by som vyzdvihnúť sériu Portrét – začiatok vojny na Ukrajine od Michaely Lenčovej, ktorá vizuálnym jazykom koláže, aproprivovanej fotografie televíznej obrazovky a koláže spája svety médií vlastnú autorskú realitu a vytvára nový iluzívny priestor, ktorý je projekciou autorkinho vnútorného prežívania prostredníctvom koláže kresby a televíznej obrazovky. Miloš Gašaj už tradične exponuje variácie na tému akt, ktoré starostlivo komponuje a koloruje, dopĺňa o prieniky a kombináciou farieb a štruktúr vytvára intímny až haptický vnem u recipientov. Nebojí sa pritom kombinovať štvorcový a obdĺžnikový formát. Peter Majlát vybral do súťaže sériu Apokalypsa, ktorá pracuje s rýdzo surrealistickým odkazom, vytvára nový snový svet avšak bez banálnych estetizujúcich kliše, takých častých pre súčasnú modernú amatérsku „fotografiku“. Neváha priznať náhodné orezy a vystrihnuté časti obrazov, realita, ktorá vzniká je jeho dadaistickou výpoveďou alebo fotografickým haiku. Jeho diela sú poéziou obrazov, priestoru a spájania nečakaných objektov s výsledným vytvorením iluzívneho priestoru. Rebeka Gernátová ako mladá autorka sa necháva strhnúť hľadaním identity v sérii s lyrizujúcim názvom „Strach v zmene Zmena v strachu“. Ide o sériu analógových dvojíc záberov, ktoré by bez autorkinho

zásahu poškrábaním boli len nejakými lomografickými náhodami. Škrábanie, pridanie muchy či kríža ako symbolov, šrafúry starostlivo dopĺňajúcej či vyplňajúcej jeden z dvojice portrétov, evidentne odkazujú na fotografkine prežívanie a hľadanie vlastnej osobnosti. Rebeka Csandová sa v sérii „Surrealizmus“ pohráva s jedným z veľkých a pre fotografov zvlášť strašným hendikepom, ktorým je slepota alebo tupozrakosť. Banálne, veselé farebné motívy, detské hračky zámerne rozostreje a necháva diváka uvažovať a meditovať nad známymi objektami, ktoré si má sám recipient zobrazit', predstaviť a doostriť vo svojej mysli.

Vo všetkých fotografiách zaradených do súťaže bol evidentný autorský záujem o fotografiu ako médium a silne prítomná radosť z tvorby. Všetkým súťažiacim v mene poroty ďakujem za účasť a tým, ktorí tentokrát ocenení neboli, držím palce v budúcom ročníku súťaže AMFO. Poďakovanie poroty patrí nielen autorom fotografií, ale i pracovníkom KOS v Nitre, v súčinnosti s ktorými bolo možné bez problémov zvládnuť toto náročné hodnotenie vysokého počtu fotografií.

Mgr. Jozef Peniak, PhD.
predseda poroty a kurátor výstavy